

Geef levensbeschouwing, het stilstaan bij de vragen van het leven, een volwaardige plek in onderwijs

OPINIE Volgens lerarenopleider Pieter Snel wordt er in het maatschappelijke debat te snel voorbij gegaan aan het grote belang van levensbeschouwelijke vragen. 'Jongeren zoeken immers altijd naar antwoorden op fundamentele vragen.'

Pieter Snel ■ lerarenopleider levensbeschouwing aan de Inholland pabo, voorzitter Vereniging van Docenten Levensbeschouwing en Godsdienst (VDLG)
woensdag 10 juni 2026

Robbert Bodegraven, directeur van het Humanistisch Verbond, schreef in een opinieartikel in de Volkskrant van 15 mei: 'Als we de toenemende hang naar traditionele mannelijkheid tegenwicht willen bieden, is ook aandacht voor de levensbeschouwelijke erosie nodig.'

Die zin raakt een punt dat in veel analyses van maatschappelijke ontwikkelingen onderbelicht blijft.

We spreken uitvoerig over economische onzekerheid, sociale media, politieke polarisatie en identiteitsvorming, maar veel minder over het verlies van een gezamenlijke taal voor levensvragen. Het echte gesprek over waarden en waar die in wortelen, vindt niet meer plaats.

Steeds verder naar achtergrond

Wat je geen aandacht geeft, groeit. Dat geldt niet alleen voor maatschappelijke problemen, maar ook voor de leegte die ontstaat wanneer kennis, betekenis en morele reflectie verdwijnen uit het onderwijs.

In een samenleving die steeds diverser wordt, lijkt het paradoxaal dat juist kennis van levensbeschouwingen steeds verder naar de achtergrond verdwijnt.

Terwijl religie, zingeving en wereldbeelden wereldwijd een grote rol spelen in politiek, cultuur en persoonlijke identiteit, verlaten veel jongeren de school zonder wezenlijk begrip van de religieuze en filosofische tradities die onze samenleving hebben gevormd. (Scholen die dit substantieel doen, zijn er zeker ook!)

Daardoor missen zij niet alleen historische kennis, maar ook een taal om vragen over betekenis, verantwoordelijkheid en mensbeeld te bespreken.

Laten we dit aan influencers over?

Dat gebrek aan levensbeschouwelijke vorming heeft gevolgen. Jongeren zoeken immers altijd naar antwoorden op fundamentele vragen: wie ben ik, waar hoor ik bij, wat maakt een leven waardevol?

Wanneer scholen deze vragen weinig behandelen, verdwijnen ze niet. Ze worden beantwoord door influencers, online gemeenschappen en ideologische bewegingen die vaak eenvoudige en absolute antwoorden bieden.

De aantrekkingskracht van sommige vormen van traditionele mannelijkheid moet mede in dat licht worden gezien. Zij bieden duidelijkheid, identiteit, gemeenschap en een verhaal over de plaats van de mens in de wereld.

“Wanneer scholen zwijgen over de grote vragen van het leven, ontstaat er geen neutrale ruimte.”

Juist daarom is het onderwijs van levensbeschouwing op basis- en middelbare scholen van wezenlijk belang.

Niet om leerlingen een bepaalde overtuiging op te leggen, maar om hen kennis te laten maken met de grote religieuze, humanistische en filosofische tradities die mensen door de eeuwen heen hebben geholpen om hun leven te begrijpen.

Kennis van christendom, islam, jodendom, boeddhisme, hindoeïsme, humanisme en andere wereldbeelden vergroot niet alleen begrip voor anderen, maar ook het vermogen om kritisch na te denken over de eigen overtuigingen.

Noodzakelijke vaardigheid

Levensbeschouwelijk onderwijs draagt bovendien bij aan democratisch én levensbeschouwelijk burgerschap. Het leert jongeren omgaan met verschil zonder direct in een wij-zij-denken te vervallen.

Wie begrijpt hoe overtuigingen ontstaan en welke waarden daarachter liggen, is beter toegerust om deel te nemen aan een pluralistische samenleving. Dat is een noodzakelijke vaardigheid in een tijd waarin maatschappelijke tegenstellingen toenemen.

Daarnaast biedt levensbeschouwing iets wat veel andere vakken niet zo expliciet doen: ruimte voor verwondering en existentiële vragen. Onderwijs is meer dan het overdragen van kennis en vaardigheden voor de arbeidsmarkt.

Het gaat ook over menswording. Over het ontwikkelen van karakter, verantwoordelijkheidsgevoel en het vermogen om betekenis te geven aan ervaringen.

Juist in een tijd van onzekerheid en snelle verandering hebben jongeren behoefte aan die verdieping. Idealiter gebeurt dat binnen alle vakken en heel expliciet in een vak als levensbeschouwing.

Zorg over polarisatie

De vraag is daarom niet of er ruimte moet zijn voor levensbeschouwing in het onderwijs, maar of we ons de afwezigheid ervan kunnen veroorloven.

Wanneer scholen zwijgen over de grote vragen van het leven, ontstaat er geen neutrale ruimte. Die ruimte wordt altijd gevuld door iets anders.

Wat je geen aandacht geeft, groeit. Als we ons zorgen maken over polarisatie, identiteitscrises of de aantrekkingskracht van simplistische ideologieën, dan is investeren in levensbeschouwelijke geletterdheid geen bijzaak. Het is een essentieel onderdeel van de oplossing.

De nieuwe kerndoelen die nu, tussen 2026 en 2030, in het basisonderwijs en voortgezet onderwijs ingevoerd gaan worden, zijn het moment bij uitstek om de vraag te stellen. Waar krijgt levensbeschouwing een plaats in ons onderwijs?